

Ogólnopolskie Porozumienie Organizacji Samorządowych

Podkarpackie
Stowarzyszenie
Samorządów
Terytorialnych

STOWARZYSZENIE
GMIN I POWIATÓW
WIELKOPOLSKI

Stowarzyszenie Gmin Regionu
Południowo-Zachodniego
Mazowsza

ŚLĄSKI ZWIĄZEK
GMIN I POWIATÓW

ZRZESZENIE GMIN
WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO

Związek Gmin
Lubelszczyzny

ZWIĄZEK
GMIN POMORSKICH

Związek Miast i Gmin
Regionu Świętokrzyskiego

STANOWISKO

Ogólnopolskiego Porozumienia Organizacji Samorządowych z dnia 26 czerwca 2024 r.

w sprawie: **obaw samorządów lokalnych związanych z planowanym wejściem w życie z dn. 1 stycznia 2025 r. systemu kaucyjnego**

Ogólnopolskie Porozumienie Organizacji Samorządowych wnioskuje o pilną nowelizację przepisów dotyczących planowanego do wprowadzenia od 1 stycznia 2025 r. systemu kaucyjnego oraz wymaganych poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych, w tym ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz.U.2023.1658 t.j.) oraz ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U.2024.399 t.j.).

1. Rok 2025, od którego system kaucyjny ma wejść w życie, to rok, za który gminy powinny osiągnąć 55% poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych. Na gruncie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach – art. 3b ust. 1 pkt 5 – obowiązek ten został znacząco podniesiony z 45% do 55%. W związku z tak znaczącym wzrostem poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych oraz niezadowalającym stanem przygotowań do wdrożenia systemu kaucyjnego, a także wobec braku wprowadzenia rozwiązań dotyczących rozszerzonej odpowiedzialności producenta (ROP), o co od lat zabiegają środowiska samorządowe, Ogólnopolskie Porozumienie Organizacji Samorządowych wyraża uzasadnione obawy wobec możliwości osiągnięcia przez gminy wymaganych przepisami celów w tym zakresie.
2. Kwestia sprawozdawczości podmiotów reprezentujących w systemie kaucyjnym, uwzględniona w ustawie o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi, wymaga dalszych zmian na poziomie legislacyjnym. Odrębnych zmian legislacyjnych wymaga kwestia wliczenia odpadów opakowaniowych zebranych w ramach systemu

kaucyjnego do wymaganych poziomach przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych osiągniętych przez gminy. Jeśli nie zostaną wprowadzone przepisy normujące możliwość wliczenia odpadów zebranych w ramach systemu kaucyjnego w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, to osiągnięcie wskazanych w treści tej ustawy w/w wymaganych poziomów recyklingu przez gminy będzie bardzo trudne.

Podmiot prowadzący system kaucyjny powinien zostać zobowiązany do osiągnięcia poziomów recyklingu, które następnie gminy będą mogły wliczyć do poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych przez nie osiągniętych. Proponujemy uregulowanie w ustawie o utrzymaniu porządku i czystości w gminach możliwości wliczania do poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych, o których mowa w art 3b ust 1. ustawy u.c.p.g., odpadów zebranych w ramach zbiórki odpadów opakowaniowych lub ewentualne rozwiązanie tego problemu przez zmniejszenie wymaganych poziomów recyklingu odpadów komunalnych adekwatnie do ilości odpadów wskazanych w sprawozdania składanych zgodnie z art 40p u.g.o.o. Zmiany legislacyjne powinny zmierzać do zmiany w zakresie ponoszenia odpowiedzialności przez gminy za osiąganie powyższych poziomów, tym bardziej, że przepisy unijne, określając poziomy recyklingu, adresują je do państw członkowskich.

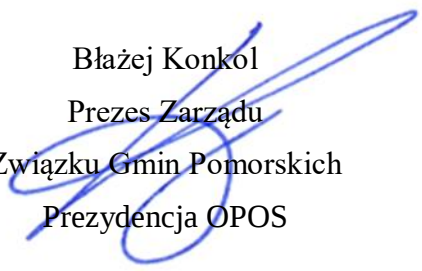
3. Co więcej, wprowadzenie systemu kaucyjnego w zakładanym kształcie, może doprowadzić do wzrostu kosztów zagospodarowania pozostałych frakcji odpadów, które dotychczas częściowo były pokrywane ze środków finansowych pozyskiwanych w związku z zagospodarowaniem frakcji wartościowych surowców wtórnych, które mają zostać objęte systemem kaucyjnym. Będzie to stanowiło kolejne obciążenie finansowe dla gminnych systemów gospodarowania odpadami komunalnymi.
4. Wprowadzany system kaucyjny obecnie jest niegotowy nawet na poziomie legislacyjnym, nie zostało wydane jeszcze rozporządzenie ministra klimatu i środowiska, o którym mowa w art. 40 m ust. 2 ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi, które powinno określać wysokość kaucji. Zaznaczyć należy też, że bez tych uregulowań nie jest możliwe oznaczenie przez producentów opakowań wskazujące na objęcie opakowań systemem kaucyjnym. Zgodnie z załącznikiem nr 4 do ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oznaczenie musi określać wysokość kaucji.
5. Większość przedsiębiorców nie jest przygotowana do wejścia w życie przepisów dotyczących systemu kaucyjnego, tylko nieliczne sklepy – głównie wielkopowierzchniowe – przygotowują się do wejścia w życie tych przepisów. Sytuacja ta jest jeszcze trudniejsza w małych gminach, na terenach których nie ma sklepów wielkopowierzchniowych ani dużych sieci tych sklepów, będących już w trakcie przygotowań do wdrożenia systemu. Małe gminy w większym stopniu będą również narażone na trudności w osiągnięciu wymaganych poziomów recyklingu po wejściu w życie systemu kaucyjnego. Mieszkańcy takich gmin dokonują zakupów – a więc będą również dokonywać zwrotów opakowań – na terenach sąsiednich większych miast, gdzie zlokalizowanych jest więcej sklepów wielkopowierzchniowych. W związku z powyższym, pochodzące z konsumpcji takich mieszkańców odpady opakowaniowe będą zwiększać poziomy recyklingu większych miast, jednocześnie uszczuplając masę surowców wtórnych zebranych na terenie gmin, w których zamieszkują. Problem ten wymaga głębokiej analizy i wprowadzenia formy

rekompensaty dla samorządów nieposiadających na swoim terenie dużych jednostek handlowych. Fakt ten powinien znaleźć swoje odzwierciedlenie w momencie sporządzania przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi składanego za pośrednictwem Bazy danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami komunalnymi, czyli BDO.

6. Prowadzenie systemu kaucyjnego zgodnie z art. 40j ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi wymaga uzyskania zezwolenia wydawanego w drodze decyzji przez ministra właściwego ds. klimatu na wniosek podmiotu reprezentującego. Wniosek taki przedkłada się ministrowi właściwemu ds. klimatu nie później niż 6 miesięcy przed planowanym uruchomieniem systemu – zaznaczyć należy, że termin ten upływa 1 lipca 2024 r. W związku z niewielką liczbą złożonych obecnie wniosków, wyrażamy obawy czy dochowanie tego terminu jest realne.
7. Ponadto zwracamy uwagę, że gminy powinny mieć zapewnione środki na finansowanie ponoszonych kosztów związanych z funkcjonowaniem systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, w zakresie odbioru w systemie workowym sprzed nieruchomości odpadów opakowaniowych objętych systemem kaucyjnym, które nie zostały zwrócone do jednostki handlu ani do punktu zbierającego opakowania i odpady opakowaniowe, a trafiły do selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Mieszkańcy gmin nie powinni być dwukrotnie obciążani finansowo za to samo opakowanie kaucyjne bądź odpad opakowaniowy objęty systemem kaucyjnym: raz ponosząc koszt opłaty kaucyjnej pobieranej w chwili zakupu produktu w tym opakowaniu, a drugi raz ponosząc koszt ujęty w opłacie za gospodarowanie odpadami komunalnymi na odbiór i zagospodarowanie tego opakowania bądź odpadu opakowaniowego kaucyjnego jeśli np. w skutek uszkodzenia (stłuczenia) zostanie ono wrzucone do selektywnej zbiórki. Jeśli gminy nie otrzymają z systemu kaucyjnego zwrotu kosztów poniesionych na odbiór i zagospodarowanie powyżej opisanych niezwróconych opakowań bądź odpadów opakowaniowych, które trafiły do selektywnej zbiórki, w znacznej mierze będą musiały obciążyć tymi kosztami mieszkańców.
8. Zwracamy również uwagę, iż podmiot reprezentujący w ramach systemu kaucyjnego powinien zapewnić przedsiębiorcom prowadzącym jednostkę handlu detalicznego i hurtowego oraz innym punktom zbierającym opakowania i odpady opakowaniowe objęte systemem kaucyjnym zwrot kosztów związanych z wyposażeniem punktu odbioru w urządzenia służące do odbioru i ewidencji opakowań i odpadów opakowaniowych objętych systemem kaucyjnym, w tym specjalistyczne urządzenia czytujące po kodzie kreskowym rodzaj zwracanego opakowania kaucyjnego, umożliwiające tym podmiotom realizację ustawowych zadań przy jednoczesnej minimalizacji uciążliwości dla ich podstawowych działalności.
9. Ponadto postulujemy, żeby sprawozdanie, które jest przekazywane wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta przez podmiot reprezentujący w systemie kaucyjnym, było składane za pośrednictwem Bazy danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami, czyli BDO. W chwili obecnej dobrze funkcjonuje system BDO, w którym uprawnione podmioty składają roczne sprawozdanie weryfikowane przez gminy, a następnie automatycznie zaciągane są do sprawozdania gminnego. Nadal nie została określona forma składania w/w sprawozdania, natomiast nielogiczny wydaje się ewentualny powrót do sporządzania sprawozdania przez podmiot reprezentujący w wersji

papierowej, a następnie przesyłanie tej wersji za pomocą operatora pocztowego do właściwej gminy, która następnie powinna zweryfikować to sprawozdanie. Procedura prowadzona w formie papierowej znacznie wydłuża termin weryfikacji sprawozdania, a następnie sporządzenia sprawozdania gminnego. Dostęp do systemu BDO jest reglamentowany dla uprawnionych podmiotów, co daje jednocześnie nieograniczony dostęp do danych ujętych w sprawozdaniu podmiotowi sporządzającemu sprawozdanie, jak również gminie, której dotyczy. Analogiczny zapis dot. sporządzenia sprawozdania w systemie BDO znajduje się w art. 9n ust. 7, art. 9na ust. 4, art. 9nb ust. 4 oraz 9q ust. 5 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Podsumowując, **Ogólnopolskie Porozumienie Organizacji Samorządowych apeluje o pilną analizę obowiązujących przepisów przywołanych na wstępie ustaw, w zakresie zaproponowanych zmian oraz podjęcie działań zmierzających do uregulowania kwestii poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w świetle systemu kaucyjnego, który ma wejść w życie z dniem 1 stycznia 2025 r.** Jest to niezbędne w celu zapobieżenia nieefektywnemu wydatkowaniu środków publicznych oraz podniesieniu kosztów systemu gospodarki odpadami komunalnymi, a także narażeniu samorządów lokalnych na kolejne wydatki z tytułu poniesionych kar za nieosiągnięcie wymaganych poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych.

Błażej Konkol
Prezes Zarządu
Związku Gmin Pomorskich
Prezydencja OPOS